

ČASOPIS ZA KULTURU HRVATSKOGA KNJIŽEVNOG JEZIKA
IZDAJE HRVATSKO FILOLOŠKO DRUŠTVO
GOD. 37, BR. 4, 97-128, ZAGREB, TRAVANJ 1990.

SLOŽENE STRUKTURE U NEKIMA OD NOVIJIH SINTAKTIČKIH ISTRAŽIVANJA

Ivo Pranjković

U sintaktičkoj su teoriji već odavno uočene neke slabosti tradicionalne sintakse složenih struktura. Često se, primjerice, upozoravalo na to da koordinacijski i subordinacijski odnosi nisu sasvim jasno razgraničeni (da je doista tako, svjedoči i činjenica da su isti tip struktura jedni sintaktičari smatrali - zavisno od kriterija razgraničenja - koordiniranim, a drugi subordiniranim, a bilo je povremenih sumnji i u opravdanost i održivost distinkcije koordinacija/subordinacija).

Upozoravalo se, osim toga, na probleme u vezi s opisom i sistematizacijom jukstapozicijski (asindetski) složenih struktura, iznosila su se i u mnogim slučajevima uvjerljivo argumentirala stajališta prema kojima se u tradicionalnim opisima polazi od rečenice kao »idealizirane« jezične jedinice s potpunim i eksplicitno izraženim unutrašnjim gramatičkim ustrojstvom, a takav pristup, tvrdilo se, omogućuje opis samo onih jedinica koje se uklapaju u unaprijed zadane strukturne i semantičke sheme. Bliži su takvima i prigovori prema kojima se zanemaruje opis rečenice kao jedinice teksta (tj. kao govorne, komunikativne jedinice).

Punu pažnju zaslužuju također i mišljenja da razina složene rečenice (posebno koordinirane) nije jasno razgraničena od razine teksta, da se u tradicionalnoj sintaksi nije jasno utvrdilo i opisalo ni ono što rečenicu čini rečenicom (često se doduše isticalo da rečenicu bitno obilježuje tzv. predikativnost, ali u određenju predikativnosti ima prevelikih razlika: jedni, naprimjer, smatraju da je nosilac predikativnosti glagol odnosno predikat, drugi da je to odnos između subjekta i predikata, a treći definiraju predikativnost kao odnos iskaza i stvarnosti).

Zbog tih i takvih problema i dilema suvremeni se gramatičari (i lingvisti uopće) sve češće zadržavaju na pitanjima vezanim za nad(jedno)rečeničnu razinu (ili razine).

Moglo bi se čak ustvrditi kako to na neki način postaju središnji problemi ne samo sintakse (eventualno suprasintakse, gramatike teksta i sl.), nego dijelom i suvremene lingvističke teorije uopće.

Nažalost, teško da se i za jedno od rješenja koja su predložena posljednjih desetljeća može reći da je općeprihvatljivo ili da je bitno unaprijedilo pristup toj znanstvenoj oblasti. Ohrabruje ipak činjenica da su mnoge dvojbe teorijski i metodološki temeljito problematizirane te da su razmatranja spomenutih pitanja s različitim stajališta upozorila na izuzetnu njihovu važnost, ali i kompleksnost.

U suvremenijoj se jezičnoteorijskoj i gramatičkoj (sintaktičkoj) literaturi susreću vrlo raznolika, često i sasvim oprečna gledanja na spomenuta pitanja i dileme. Neka od najčešćih bit će ovdje ukratko komentirana, a kad za to bude po mom mišljenju utemeljenih razloga, bit će stavljena u vezu i sa serbokroatističkom gramatičkom tradicijom.

Većina se radova s tog područja razlikuje međusobno prije svega s obzirom na kriterije koje pretpostavlja: formalne, funkcionalne, semantičke, strukturne, intonativne, pragmatičke itd. Nisu rijetki ni pristupi u kojima se nastoji polaziti (istovremeno) od više različitih kriterija koji se opet raznoliko (često i prilično svojevolumeno) hijerarhiziraju.

Ipak se iz velikog broja raznolikih pristupa i poimanja mogu izdvojiti neke tendencije koje zadnjih decenija manje ili više dominiraju i za koje se unatoč svemu može reći da su u razmatranu oblast unijele značajnijih novina.

Među takvima treba svakako na prvom mjestu spomenuti sve naglašeniju tendenciju »semantiziranja« *sintakse (na svim razinama). Ta je tendencija, bez sumnje, u izravnoj vezi s općim porastom zanimanja za značenjski aspekt jezičnih jedinica.*

Valja svakako spomenuti i nastojanja koja su vezana za proučavanje strukturne i smisaone organizacije vezanog teksta i u kojima se rečenici pristupa kao govornoj, komunikativnoj jedinici.

Vrlo značajnih novina unio je i transformacijsko-generativni pristup složenim sintaktičkim strukturama u okviru kojega se složena rečenica promatra kao površinska struktura (dostupna neposrednu promatranju) koja je rezultat određenih preoblika (transformacija) dviju ili više ishodišnih (jezgrenih, dubinskih) rečenica. Kad je riječ o koordinaciji, takve se preoblike (slaganja odnosno sklapanja) obično imenuju spajanjem ili nizanjem, a kad je riječ o subordinaciji, nazivaju se uvrštavanjem, inkorporiranjem. Vrlo su se, naime, korisnima i poticajnim pokazale formaliziranost, postupnost, preglednost, pa i preciznost opisa strukturnih promjena kojima bivaju izložene ishodišne rečenice tijekom operacije sklapanja u jedinice više razine. Treba ipak upozoriti i na neka važna ograničenja s kojima se suočavaju zagovornici takva opisa. Valja naime imati u vidu činjenicu da transformacijsko-generativni opis složenih rečenica uglavnom nije opis njih samih (u njemu se primjerice ne opisuje narav odnosa među dijelovima iz kojih se sastojе), nego ponajprije opis njihova nastajanja (generiranja, »rađanja«). Nije to dakle opis stvorenog, nego opis stvaranja - svojevrsna »transformacijska povijest«.¹ Osim toga, treba reći da se u generativno-transformacijskom

1. Usp. J. N. Kručinina, *Nekotere tendencii razvitija sovremennoj teorii složnogo predloženiija*, Voprosy jazykoznanija 2, Moskva 1973, str. 112.

opisu polazi od nekih temeljnih pretpostavaka od kojih se polazi i u tradicionalnoj sintaksi, a koje su često s dosta prava bile kritizirane: npr. od intuitivnog poimanja rečenice² ili od pretpostavke da je rečenici svojstvena eksplicitna predikativnost.

Teorijski su, po mom mišljenju, nešto konsekventniji, ali su zbog krajnjeg formalizma vrlo slabe objasnidbene (opisne) moći, opisi nekih sljedbenika generativno-transformacijske metode u Sovjetskom Savezu koji složenu rečenicu poimaju kao tročlanu strukturu. Prema njihovu opisnom modelu svaka se složena rečenica sastoji od triju komponenata: »glavne« komponente, »zavisne« komponente i vezne komponente, tj. veznika (ta komponenta može biti i nulta). Zanimljiva je novina u njihovu opisu i to da se »glavna« i »zavisna« komponenta odnose i na koordinaciju (»glavnom« se komponentom nezavisnosloženih rečenica smatra lijeva /prva/ klauza)³. Pojedine komponente opisuju se inače tako da se za svaku od njih »konstruira« popis obaveznih preoblika. Takav (u najkraćim crtama opisan) model oslanja se na staro (u ranijoj ruskoj i sovjetskoj sintaktičkoj literaturi praktično neprimjenjivano) Petersonovo učenje o složenoj rečenici⁴.

Na pokušaje primjene transformacijsko-generativnog opisa (ili, točnije rečeno, opisa po uzoru na transformacijsko-generativni) nailazimo odskora i u našoj sredini. Tako je, naprimjer, u *Priručnoj gramatici hrvatskoga književnog jezika* primijenjen opis za koji bi se moglo reći da na neki način pomiruje dva modela koja su upravo bila komentirana⁵. U toj gramatici naime polazišna pretpostavka da se ishodišne rečenice sklapaju u složene trima vrstama operacija (preoblika): nizanjem, spajanjem i uvrštavanjem. Rezultat prve operacije sklapanja jesu nezavisnosložene rečenice ili rečenični niz (takvima pripadaju sve »bezvezničke« rečenice uključujući čak i upravni govor te tzv. isključne i zaključne rečenice), rezultat su druge operacije sklapanja tzv. međuza-visne složene rečenice (tj. nezavisno-složene »vezničke« rečenice), a treće (tj. sklapanja uvrštavanjem) zavisno-složene rečenice (veznička subordinacija).⁶ Takav pristup, koliko god nije nezanimljiv (njime se, pored ostalog, pokušava riješiti problem jukstapozicije), podložan je brojnim prigovorima od kojih bih na prvo mjesto stavio prigo-

2. Istina, u tradicionalnim se opisima rečenica često pokušavala odrediti (npr. kao misao izražena riječima, kao izgovorena ili napisana cjelina među pauzama ili među grafijskim oznakama za pauze, kao jedinica govora koja obično sadrži subjekt i predikat itd.), ali su ta određenja, iako vrlo raznolika (ili baš zato) bila većim dijelom previše općenita ili jednostrana pa njima nije bilo moguće dokraja eksplicirati (ni) intuitivnu predodžbu o toj jezičnoj jedinici.
3. Termin klauza (ili surečenica) označuje rečenicu u sastavu složene (usp. I. Pranjković, *Koordinacija u hrvatskom književnom jeziku*, Zagreb 1984, str. 22).
4. M. N. Peterson u potpunosti je odbacivao argumente na osnovi kojih je napravljena podjela složenih rečenica na koordinirane i subordinirane. Relevantnima je smatrao načine spajanja: a) spajanje veznicima, b) spajanje bez veznika i c) spajanje pomoću relativnih riječi (usp. A. G. Rundev, *Sintaksis savremenog ruskog jezika*, Moskva 1968, str. 287). Petersonove postavke, osim na neke sovjetske generativiste, utjecale su djelomice i na Pospelovljevi model opisa tzv. bezvezničkih (asindetskih) složenih rečenica (usp. N. S. Pospelov, *O gramatičkoj prirodi i principah klasifikacii bessojuznyh složnyh predložnij*, u: *Voprosy sintaksisa savremenog ruskog jezika*, UČPEDGIZ, Moskva 1950).
5. Usp. E. Barić i drugi, *Priručna gramatika hrvatskoga književnog jezika*, Zagreb 1979, str. 377-452.
6. Zanimljivo je napomenuti da se donekle sličnom polazištu može naći uzora i u hrvatskoj gramatičarskoj tradiciji. Tako Josip Florschütz (*Gramatika hrvatskoga ili srpskoga jezika*, Zagreb 1940, str. 143) asindetski vezane dijelove koordiniranih rečenica naziva glavnim, a sindetski vezane usporednim ili koordiniranim rečenicama. On, međutim, nigdje ne tvrdi da su rezultat asindetskog povezivanja (samo) koordinirane složene rečenice.

vor da takav pristup implicira pretpostavku o veznim sredstvima kao temeljnom (pa i jedinom) kriteriju na osnovi kojega se razlikuju nezavisnost, međuzavisnost i zavisnost. To bi onda moralo značiti da isključivo od veznih sredstava ovisi narav odnosa među dijelovima složenih rečenica.

Mislim da među najteže branjive ide i tvrdnja prema kojoj su sve asindetски složene rečenice nezavisno-složene, a tvrdnju da sve takve strukture idu u rečenični niz smatram sasvim neprihvatljivom (pored ostalog i zato što se na taj način terminom *niz* ne označuje ništa drugo nego naprosto odsutnost veznika). Naime, bezbrojne su jukstaponirane konstrukcije sa zatvorenom (dvodijelnom) strukturom, a da se i ne spominje raznolikost odnosa (i zavisnih) među dijelovima.

Vrlo je, nadalje, zanimljiv i, po mom mišljenju, sasvim opravdan postupak kojim su isključne i zaključne rečenice isključene iz vezničke koordinacije (vezna im sredstva nisu naime veznici, nego prilozi, tzv. leksičko-gramatički konektori), ali ih onda ili uopće nije trebalo posebno spominjati ili je trebalo govoriti i o drugim tipovima rečenica s leksičko-gramatičkim konektorima, npr. o vremenskim (konektori: *onda, tada, zatim, prije toga* i sl.), mjesnim (konektori: *tu, ondje, tamo* i sl.), uzročnim (konektori: *zato, stoga, zbog toga* i sl.) itd.

Osim svega rečenog, vrlo je teško prihvatiti termin »međuzavisna složena rečenica« već i zato što se njime sasvim relativizira i dovodi u pitanje dihotomija koordinacija/subordinacija. Uz to se postavlja i pitanje kako klasificirati i opisivati višedijelne složene strukture (da li bi se one uopće zvale rečenicama?) kod kojih su jedne klauze povezane veznički, a druge asindetски (ne bi li u tom slučaju možda trebalo govoriti o nekakvim »nezavisno-međuzavisnim« složenim rečenicama ili strukturama?).

Aktualnima se još uvijek mogu smatrati i pristupi složenoj rečenici (prisutni osobito u raspravama o razgraničenju koordinacije i subordinacije te o načelima klasifikacije složenih struktura) u kojima se u prvi plan stavlja funkcionalni kriterij⁷. Takvi su pristupi u velikoj mjeri pripomogli uočavanju nekih bitnih zakonitosti i distinkcija u oblasti sintakse složenih struktura. Rezultati tih pristupa predstavljali su svojedobno prava osvježenja u sintaksi (a nezaobilazni su, razumljivo, i danas), tim više što je funkcionalni kriterij u starijim gramatičkim opisima redovito bivao zanemaran (najčešće na račun smisaonoga). Takav je pristup, pogotovo kad je riječ o subordinaciji, dosad možda i »najčistiji«, pa onda po mnogo čemu i najprihvatljiviji. Loša mu se strana sastoji u tome što se njegovi zagovornici nerijetko zadovoljavaju utvrđivanjem funkcionalnih odnosa (subjektnih, objektnih, predikatnih i sl.), a zanemaruju druge osobitosti razmatranih konstrukcija, posebice strukturne.

Gotovo usporedo s porastom zanimanja za funkcionalni kriterij javljaju se i zahtjevi prema kojima u pristupu složenim strukturama (rečenicama) valja uzimati u obzir »jedinство« forme, funkcije i značenja⁸. Iako nema nikakve sumnje u to da bi sva tri spomenuta kriterija trebalo, koliko je god to moguće, uvažavati, mora se ipak reći da je već i samo postavljanje takva zahtjeva (o jedinstvu forme, funkcije i značenja) pomalo proturječno i teško primjenljivo u opisu i klasifikaciji. Vrlo je naime teško, ako

7. U jugoslavenskoj sintaktičkoj literaturi funkcionalni su kriterij posebno zagovarali Aleksandar Belić (v. *O složenim rečenicama i srodnim pojavama*, Naš jezik V, Beograd 1954, str. 227-234. i 297-305) i Mihailo Stevanović (v. *Savremeni srpskohrvatski jezik II*, Beograd 1974, str. 780).

8. Od naših serbokroata na tome je najviše insistirao Jovan Vuković. Treba, međutim, na-

je ikako moguće, nekakvo ravnomjerno zadovoljavanje tih triju kriterija. Drugim riječima, mislim da je nemoguće izbjeći da jedan od tih kriterija bude u prvom planu. Izravna je posljedica toga da će se ista struktura različito opisivati i klasificirati (s obzirom na to koji se od kriterija preferira). Tako će se, naprimjer, struktura:

Dražen je u Parizu. Bez veze.

(»Start« br. 284, 1979. 94)

s formalnog aspekta moći opisati s pretpostavkom da se sastoji od dviju odjelitih, kontekstualno uključenih rečenica (od kojih je jedna »potpuna«, a druga »nepotpuna«, tj. jedna ima eksplicirano unutrašnje gramatičko ustrojstvo, a druga nema), s funkcionalnog stajališta ista bi se struktura mogla opisati kao ambigvitetna: s obzirom na to da li se druga rečenica odnosi prema prvoj kao dio njezina predikata (*Dražen je bez veze u Parizu*) ili je s njom u koordiniranom odnosu (*Dražen je u Parizu i/ta to je bez veze*). Sa značenjskog stajališta moguće su također dvije različite interpretacije, s tim što će i u jednom i u drugom slučaju biti riječ o tijesnoj međuovisnosti (tj. o »značenjskoj zavisnosti«).

Višestruko su poticajna (u pristupu jukstapoziciji posebno) ona (sasvim skorašnja) istraživanja u kojima se, s većom ili manjom uvjerljivošću, dovodi u pitanje strukturna cjelovitost složenih rečenica.⁹ Prema nekim mišljenjima, naime, slaganje (»sklapanje«) ishodišnih rečenica u složene (posebice koordinacijsko) gramatički je istovrsno sa slaganjem (spajanjem) u tekstu (diskurzu).¹⁰ Time je ponovo aktualiziran problem određenja složenih rečenica, a posebno problem njihova razgraničenja od tzv. kontekstualno uključenih rečenica. Osim toga, otvaranje takvih pitanja aktualizira također i teorijski općenitije rasprave o razinama sintaktičke analize (o njihovu broju,

pomenuti da je njegovo shvaćanje funkcije prilično neobično: on pod funkcijom podrazumijeva »psihološku stranu rečenice« (usp. *Osnovi za savremenu obradu srpskohrvatske rečenice*, Radovi ANUBiH 35/12, Sarajevo 1970, str. 69), tj. »efekat koji, saznavno i emotivno, rečenica proizvodi na slušaoca, odnosno na čitaoca« (nav. dj. str. 21). Insistirajući na zahtjevu da kriteriji (formalni, funkcionalni i semantički) budu »ravnomjerno zadovoljeni« (nav. dj. str. 69) on daje, po mom mišljenju, poprilično konfuznu definiciju rečenice: »Rečenica je pojmovni spoj, ili pojmovna veza sa govornom situacijom, što sadrži dva ili više pojmova (ili vezu jednog pojma sa kakvom vremenskom ili drugom govornom situacijom), koji je (spoj) govorno uobličen u jednu, u datom jeziku mogućnu, gramatički i intonaciono zaočrtnu celinu, da bi se njom (uvek u novoj situaciji) slušaocu iskazala misao, želja, zapo- vest i sl.«

9. Dio se takvih istraživanja oslanja na radikalne postavke Emilea Benvenistea, posebno na one koje su iznijete u čuvenoj njegovoj studiji *Nivoi lingvističke analize* (usp. *Problemi opšte lingvistike*, Beograd 1975, str. 120-135), prema kojima se rečenice ne mogu smatrati jezičnim jedinicama jer, navodno, nisu integrativne niti distributivne, tj. ne mogu se izdvajati kao različite jedinice iste razine, a ne mogu biti ni sastavnim dijelovima viših razina, jer takve naprosto ne postoje. Rečenice, po Benvenisteovu shvaćanju, predstavljaju »raznolikost bez granice« i »sam život govora u akciji« (usp. Benvenist, nav. dj. str. 130; V. A. Zvegincev, *Predložjenje i ego otnošjenje k jazyku i reči*, Moskva 1976, str. 174. i I. Pranjković, nav. dj. str. 10).
10. Živo je zanimanje, s tim u vezi, izazvao posmrtno objavljeni članak S. O. Karcevskog pod naslovom *Bessojuzie i podčinenie v russkom jazyke* (*Voprosy jazykoznanija* 2, Moskva 1961, str. 125-132) u kojem se tvrdi kako među rečenicama u nizu zapravo nema nikakva odnosa (ili je taj odnos nulti). Drugim riječima, za neke tipove koordiniranih složenih rečenica karakteristična je odsutnost bilo kakva odnosa pa se postavlja pitanje kako se takve složene strukture mogu smatrati posebnim sintaktičkim jedinicama, pogotovo kad se rečeno uspoređi s činjenicom da za neke tipove kontekstualno uključenih rečenica (rečenica u tekstu) mogu biti karakteristični čak i zavisni odnosi pa se one ipak promatraju kao zasebne sintaktičke jedinice.

kriterijima razlikovanja i sl.). U tim se raspravama mogu izdvojiti barem tri različita poimanja o onoj razini na kojoj se kao osnovna sintaktička jedinica javlja složena rečenica:

a) razina složene rečenice predstavlja posebnu sintaktičku razinu (u tradicionalnoj sintaksi takvo je poimanje uglavnom bilo općeprihvaćeno);

b) razina složene rečenice predstavlja prijelazni stupanj između razine jednostavne rečenice i razine teksta, tj. razina složenih rečenica svojevrsna je sintaktička »međurazina«;

c) o (posebnoj) razini složene rečenice uopće se ne može govoriti jer složene rečenice nije moguće razgraničiti od kontekstualno uključenih rečenica.

Utemeljena i jasna određenja prema izloženim shvaćanjima nameću se kao postulat osobito onim istraživačima koji razinu teksta uopće ne smatraju sintaktičkom razinom (nego smatraju da je ona u kompetenciji suprasintakse, hipersintakse, gramatike ili lingvistike teksta). Naime, takvi bi istraživači, polaze li od pretpostavke a), morali moći jasno razgraničiti razinu složene rečenice od razine teksta (diskurza), a radikalnu pretpostavku c) morali bi adekvatno argumentirati, što ne bi bilo nimalo jednostavno jer bi se onda na istoj razini razmatrale npr. strukture tipa *Grad nije više što je nekad bio*¹¹ i strukture tipa *Hladno je. Puše bura*.¹² Što se tiče kompromisne pretpostavke b), ona bi se morala sasvim isključiti, jer bi inače slijedilo da je jedna razina (tj. razina složene rečenice) na neki način u kompetenciji dviju različitih (lingvističkih) disciplina.

Osobno najprihvatljivijim smatram stajalište, koje nije sasvim u skladu ni s jednom od triju izloženih, prema kojemu pitanje statusa složenih rečenica nije preporučljivo, pa čak ni moguće, rješavati jednako u odnosu na koordinaciju i u odnosu na subordinaciju. Subordinirane bi se složene rečenice, prema tom stajalištu, promatrale kao jedinice (gornje) rečenične razine, a koordiniranima bi se pristupalo na razini teksta. Štoviše, u tom bi se slučaju sva (eksplicitna) rečenična slaganja mogla promatrati na razini teksta, jer je subordinirane složene rečenice moguće i ne smatrati složenima u strogom smislu riječi¹³. Konkretnije rečeno, subordinirane bi se strukture mogle smatrati složenima s formalnog (jer sadržavaju najmanje dva predikatna »čvorišta«) i »generativnog« (tj. s obzirom na postanak) stajališta (svaka subordinirana složena rečenica pretpostavlja najmanje dvije ishodišne - problem je međutim u tome što, barem u transformacijsko-generativnom pristupu, isto to pretpostavlja vrlo veliki broj rečeničnih tipova koji se ni po kakvim drugim kriterijima ne bi mogli smatrati složenima). Nesloženima bi se iste te strukture mogle smatrati s funkcionalnog (zavisni dio redovito vrši funkciju rečeničnog člana), semantičkog (to može ilustrirati mogućnost preoblike tipa *Pogriješio je jer mu se žurilo* → *Pogriješio je zbog žurbe*), pa čak i sa strukturnog stajališta (glavni dio otvara mjesto zavisnome, a zavisni nalazi mjesto, inkorporira se u strukturu glavnoga; osim toga, o nekoj vrsti »nesloženosti« svjedoči i strukturna asimetrija dijelova).

11. *Priručna gramatika*, str. 387.

12. Usp. Pranjković, nav. dj. str. 24.

13. Ima sintaktičara koji te rečenice uopće ne smatraju složenima (usp. L. Ćurović, *Obsahové ved'ajšie vety*, Jazykovedné štúdie IV, Brno 1959) ili ih smatraju »kvazisloženima« (usp. N. S. Pospelov, *Složnopodčinenoe predloženie i ego strukturnye tipy*, Voprosy jazykoznanija 2, Moskva 1959, str. 19-28).

Sažetak

Ivo Pranjković, Filozofski fakultet, Zagreb,

UDK 801.56:808.62, izvorni znanstveni članak, primljen 3. 3. 1989, prihvaćen za tisak 30. 3. 1989.

Complex Structures in Recent Research on Syntax Theory

The article presents and comments on motions of complex syntactical structures in some recent theoretical research, with special emphasis placed on the Serbo-Croatian tradition in syntactical research.

LEDENICA ILI . . .

Vladimir Dvoržak

Povod ovom članku je zapažanje nejasnoća, nedostatak suradnje i zapostavljanje jezičnog naslijeđa pri tvorbi stručnog nazivlja. Za prikazivanje ovog problema posluzio mi je naziv: Gefrierapparat m, . . . congelateur m, frizer, moroženica, . . . frezeer, zamrzivač¹ i nazivi s tim u vezi.

1.0. *Zamrzivač* se kao naziv za kućanski aparat, kako piše u nekim rječnicima, uglednih izdavača, pokušava bezrazložno uvrstiti u hrvatsko nazivlje, premda se radi o novom nazivu s kojim se nastoji istisnuti (tradicionalan) naziv *ledenica* i ne samo *ledenica*.

Nadmetanje s novim i novijim nazivima i traženjem »prikladnijih«, kao da potiče sve jače zatiranje bogatog jezičnog naslijeđa i tradicije onoga što su stvarali hrvatski leksikografi istodobno s nastajanjem tehničkoga nazivlja u zapadnoj Evropi. Značajno je naglasiti da se valjanost mnogih od tih naziva održala do danas, što potvrđuje njihovu vrijednost. Zašto se dakle, sili njihova promjena?

Nazivlje *hladnjaci* i *ledenice* za hranu, *perilice* rublja i *perilice* posuđa, predloženo je, kao potvrđeno nazivlje, još prije jedanaest godina za JUS², na za to nadležnom mjestu³. Prije predlaganja dobrim sam dijelom pretražio rječničko naslijeđe, koje smatram naslijeđem Hrvata u domovini i izvan nje, a osobito gradišćanskih Hrvata. Pretraživanjem sam našao dovoljno podataka i razloga za upravo takav prijedlog. Tek kasnije je uslijedio još jedan novi prijedlog⁴. U slučaju *ledenice* poslužili su mi podaci iz izvora čiji popis⁵ zajedno s navodima prilažem kao nalaz pretraživanja, koji ću pokušati obrazložiti.

1. Klimatizacijska i rashladna tehnika, Tehnička knjiga, 1983, str. 104, F 363.

2. Jugoslavenski standard JUS N.M2.100, 1980.

3. Zavod za jezik, Zagreb.

4. Jezik, 29, E. Barić, Mogućnosti zamjene . . .

5. Nalaz pretraživanja, Vidi prilog.